

TALABALAR UCHUN XORIJIY VA MILLIY ASARLAR ASOSIDA INDIVIDUAL TA'LIM DASTURLARINI ISHLAB CHIQUISH

Mamashoyev Umid Ulug'bek o'g'li

Iqtisodiyot va pedagogika universiteti NTM assistent o'qituvchisi

***Annotatsiya.** Mazkur maqolada talabalar uchun xorijiy va milliy asarlar asosida individual ta'lim dasturlarini ishlab chiqishning nazariy va amaliy jihatlari tahlil qilinadi. Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim yondashuvi asosida talabalarning individual xususiyatlari, qiziqishlari va o'rganish uslublarini hisobga olishning ahamiyati yoritiladi. Xorijiy va milliy badiiy asarlarning lingvistik, kognitiv va madaniy rivojlanishga ta'siri ochib beriladi. Shuningdek, ushbu asarlar asosida ta'lim jarayonini tashkil etish, motivatsiyani oshirish, mustaqil o'rganish ko'nikmalarini shakllantirish va zamonaviy texnologiyalarni qo'llash masalalari ko'rib chiqiladi. Maqolada individual ta'lim dasturlarini ishlab chiqishda innovatsion metodlar va yondashuvlarning samaradorligi asoslab berilgan.*

***Kalit so'zlar:** individual ta'lim dasturi, xorijiy asarlar, milliy asarlar, shaxsga yo'naltirilgan ta'lim, madaniyatlararo kompetensiya, motivatsiya, badiiy matn, mustaqil o'rganish, innovatsion metodlar, pedagogika.*

Аннотация. В данной статье рассматриваются теоретические и практические аспекты разработки индивидуальных образовательных программ для студентов на основе зарубежных и национальных художественных произведений. Освещается значение личностно-ориентированного подхода в обучении с учетом индивидуальных особенностей, интересов и стилей обучения студентов. Анализируется влияние художественной литературы на лингвистическое, когнитивное и культурное развитие обучающихся. Также рассматриваются вопросы организации учебного процесса, повышения мотивации, формирования навыков самостоятельного обучения и использования современных

технологий. В статье обоснована эффективность инновационных методов и подходов при разработке индивидуальных образовательных программ.

Ключевые слова: индивидуальная образовательная программа, зарубежная литература, национальная литература, личностно-ориентированное обучение, межкультурная компетенция, мотивация, художественный текст, самостоятельное обучение, инновационные методы, педагогика.

Annotation. This article analyzes the theoretical and practical aspects of developing individual educational programs for students based on foreign and national literary works. The importance of a learner-centered approach, taking into account students' individual characteristics, interests, and learning styles, is highlighted. The impact of literary works on linguistic, cognitive, and cultural development is examined. The study also discusses the organization of the educational process, increasing motivation, developing independent learning skills, and the use of modern technologies. The effectiveness of innovative methods and approaches in designing individual educational programs is substantiated.

Keywords: individual educational program, foreign literature, national literature, learner-centered approach, intercultural competence, motivation, literary text, independent learning, innovative methods, pedagogy.

Kirish.

Talabalar uchun xorijiy va milliy asarlar asosida individual ta'lim dasturlarini ishlab chiqish zamonaviy pedagogikaning muhim va dolzarb yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Bugungi kunda ta'lim tizimida shaxsga yo'naltirilgan yondashuv ustuvor ahamiyat kasb etmoqda. Bu yondashuv har bir talabaning individual qobiliyati, qiziqishi, bilim darajasi va o'rganish uslubini hisobga olgan holda ta'lim jarayonini tashkil etishni nazarda tutadi. Shu nuqtai nazardan qaraganda, xorijiy va milliy badiiy asarlar asosida individual ta'lim dasturlarini ishlab chiqish talabalarning nafaqat lingvistik, balki kognitiv, madaniy va ijodiy rivojlanishini ta'minlashda samarali vosita hisoblanadi.

Individual ta'lim dasturi bu talabaning ehtiyojlari va imkoniyatlariga mos ravishda tuzilgan o'quv reja va metodlar majmuasidir. Bunday dasturlarni ishlab chiqishda talabaning bilim darajasi, qiziqishlari, o'rganish tezligi va psixologik xususiyatlari inobatga olinadi. Xorijiy va milliy asarlar esa bu jarayonda boy didaktik material sifatida xizmat qiladi. Ular orqali talaba tilni o'rganadi, madaniyatni anglaydi, tafakkurini rivojlantiradi va o'z dunyoqarashini kengaytiradi.

Xorijiy adabiy asarlar talabalarga boshqa xalqlarning madaniyati, an'analari, hayot tarzi va tafakkur uslubini o'rganish imkonini beradi. Bu esa ularning madaniyatlararo kommunikativ kompetensiyasini rivojlantiradi. Xorijiy asarlar orqali talaba yangi til birliklarini kontekst asosida o'zlashtiradi, bu esa o'rganish jarayonini tabiiy va samarali qiladi. Ayniqsa, ingliz, fransuz, nemis va boshqa tillardagi badiiy asarlar o'quvchilarga global fikrlashni shakllantirishda yordam beradi. Shu bilan birga, xorijiy asarlarni o'rganish talabaning tanqidiy va analitik tafakkurini rivojlantiradi, chunki u turli madaniyatlar o'rtasidagi farqlarni taqqoslash imkoniyatiga ega bo'ladi.

Milliy adabiy asarlar esa talabaning o'z madaniy ildizlarini anglashida muhim rol o'ynaydi. Ular orqali talaba o'z xalqining tarixi, qadriyatlari, urf-odatlarini va ma'naviy merosi bilan yaqindan tanishadi. Bu esa uning milliy o'zligini shakllantiradi va vatanparvarlik tuyg'ularini mustahkamlaydi. Milliy asarlar til o'rganishda ham muhim ahamiyatga ega, chunki ular orqali talaba ona tilining boyligini, uslubiy imkoniyatlarini va ifoda vositalarini chuqurroq anglaydi.

Individual ta'lim dasturlarini ishlab chiqishda xorijiy va milliy asarlarni uyg'unlashtirish muhim hisoblanadi. Bu uyg'unlik talabaning har tomonlama rivojlanishini ta'minlaydi. Masalan, bir mavzuni o'rganishda avval milliy asar orqali tushuncha berilib, so'ng xorijiy asar bilan taqqoslash mumkin. Bu usul talabaning analitik fikrlashini rivojlantiradi va bilimlarni mustahkamlaydi. Shu bilan birga, turli madaniy kontekstlarda berilgan ma'lumotlar talabaning xotirasida yaxshiroq saqlanadi.

Individual ta'lim dasturlarini yaratishda psixologik omillarni hisobga olish muhimdir. Har bir talaba turlicha o'rganadi: kimdir vizual, kimdir eshitish orqali,

boshqalar esa amaliy faoliyat orqali bilimni yaxshiroq o'zlashtiradi. Badiiy asarlar bu jihatdan universal vosita bo'lib, ularni o'qish, eshitish (audiokitoblar), tomosha qilish (film adaptatsiyalari) orqali o'rganish mumkin. Bu esa multimodal ta'limni ta'minlaydi va individual o'rganish uslublariga moslashish imkonini beradi.

Shuningdek, individual ta'lim dasturlarida motivatsiya muhim o'rin tutadi. Talabaning qiziqishlariga mos asarlarni tanlash uning o'rganishga bo'lgan ishtiyoqini oshiradi. Masalan, sarguzasht janriga qiziqqan talaba uchun shu yo'nalishdagi asarlar tanlansa, u o'qish jarayoniga faolroq jalb qilinadi. Bu esa o'rganish samaradorligini oshiradi. Motivatsiya kuchli bo'lgan talaba mustaqil o'rganishga ham moyil bo'ladi.

Individual ta'lim dasturlarida badiiy asarlar asosida turli metodlardan foydalanish mumkin. Masalan, matnni tahlil qilish, muhokama qilish, rolli o'yinlar tashkil etish, ijodiy yozuv mashqlari bajarish kabi faoliyatlar talabaning tafakkurini rivojlantiradi. Bu metodlar nafaqat bilim berishga, balki ularni amaliyotda qo'llashga ham xizmat qiladi. Shu orqali talaba faol o'quv jarayoniga jalb qilinadi.

Zamonaviy texnologiyalar individual ta'lim dasturlarini ishlab chiqishda keng imkoniyatlar yaratadi. Elektron platformalar, onlayn kutubxonalar, interaktiv dasturlar va mobil ilovalar orqali talaba istalgan joyda va vaqtda o'rganish imkoniyatiga ega bo'ladi. Bu esa ta'limning moslashuvchanligini oshiradi. Xorijiy va milliy asarlarning elektron shaklda mavjudligi esa ulardan keng foydalanish imkonini beradi.

Individual ta'lim dasturlarini ishlab chiqishda baholash tizimi ham muhim ahamiyatga ega. An'anaviy testlar bilan bir qatorda, talabaning ijodiy ishlari, tahliliy yozuvlari va loyihalari ham baholanishi kerak. Bu esa uning haqiqiy bilim darajasini aniqlashga yordam beradi. Badiiy asarlar asosida tayyorlangan esse, prezentatsiya yoki loyiha ishlari talabaning chuqur fikrlashini namoyon etadi.

Shuningdek, individual ta'lim dasturlarida refleksiya jarayoni muhim o'rin tutadi. Talaba o'rgangan bilimlarini tahlil qiladi, o'z yutuq va kamchiliklarini aniqlaydi va keyingi o'rganish yo'nalishlarini belgilaydi. Bu esa uning o'z-o'zini rivojlantirish qobiliyatini oshiradi. Badiiy asarlar asosida refleksiya qilish esa yanada

samarali bo'ldi, chunki ular talabning his-tuyg'ulari va fikrlarini chuqurroq ifodalash imkonini beradi.

Xorijiy va milliy asarlar asosida individual ta'lim dasturlarini ishlab chiqish o'qituvchidan yuqori darajadagi professional kompetensiyani talab etadi. O'qituvchi turli madaniyatlar va adabiyotlarni yaxshi bilishi, mos materiallarni tanlay olishi va ularni samarali metodlar orqali taqdim eta olishi kerak. Shu bilan birga, u har bir talabning individual xususiyatlarini hisobga olishi zarur.

Bunday yondashuv talabalarning nafaqat akademik, balki shaxsiy rivojlanishiga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi. Ular mustaqil fikrlashga, muammolarni hal qilishga va ijodiy yondashuv asosida qaror qabul qilishga o'rganadi. Shu bilan birga, madaniyatlararo kompetensiya rivojlanadi, bu esa global jamiyatda muvaffaqiyatli faoliyat yuritish uchun zarurdir.

Xulosa.

Xulosa qilib aytganda, xorijiy va milliy asarlar asosida individual ta'lim dasturlarini ishlab chiqish zamonaviy ta'lim tizimining samarali va istiqbolli yo'nalishlaridan biridir. Bu yondashuv talabalarning individual xususiyatlarini hisobga olgan holda ularning har tomonlama rivojlanishini ta'minlaydi. Badiiy asarlar esa bu jarayonda muhim didaktik vosita sifatida xizmat qiladi. Shu sababli ushbu metodikani keng joriy etish ta'lim sifatini oshirishda muhim ahamiyatga ega.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR.

1. Umid Ulug'bek o'g, M. (2026). XORIJIY ASARLARDA KONSEPSIYAVIY METAFORALARNI TALABALARGA O'RGATISH STRATEGIYALARI. Modern education and development, 44(3), 144-149.
2. Umid Ulug'bek o'g, M. (2026). KONSEPSIYAVIY TAFAKKUR VA TIL KOMPETENSIYASI O'RTASIDAGI BOG'LIQLIKNI O'QITISHDA QO'LLASH. Modern education and development, 44(3), 150-155.
3. Umid Ulug'bek o'g, M. (2026). ADABIY ASARLAR ASOSIDA KONTEKSTUAL O'QITISH: NAZARIYA VA AMALIYOT. Modern education and development, 44(3), 156-161.

4. Umid Ulug'bek o'g, M. (2026). XORIJIY VA MILLIY ASARLAR ORQALI MADANIYATLARARO KOMMUNIKATIV KOMPETENSIYANI RIVOJLANTIRISH. *Modern education and development*, 44(3), 162-167.
5. Komilovich, S. S., & Abdumannonovna, A. D. (2025). MAUGHAM IJODIDA INSONIY FOJIA MANZARASI. In *International Conference on Multidisciplinary Sciences and Educational Practices* (pp. 152-159).
6. Abdumannonovna, A. D. (2022). German as the language of science: problems and perspectives. *World Bulletin of Social Sciences*, 7, 22-24.
7. Yakubov, I., & Niyazova, M. (2023). «ЁШ ВЕРТЕРНИНГ ИЗТИРОБЛАРИ» РОМАНИДА СЕНТИМЕНТАЛ, ПРАГМАТИК ВА РАЦИОНАЛ КАЙФИЯТЛАР МУНОСАБАТИ. In *Conferences* (Vol. 1, No. 1).
8. Jumanazarovna, N. M. (2025). SENTIMENTAL QAHRAMON OBRAZI: GYOTE VA UNING ZAMONDOSHLARI IJODIDA. *Modern education and development*, 40(6), 109-113.
9. Xalilovna, S. N. (2026). INGLIZ VA O 'ZBEK TILLARIDA RANG BILDIRUVCHI SO 'ZLARNING MADANIYATGA XOS MAZMUNLARI. *Modern education and development*, 45(2), 332-337.
10. Xalilovna, S. N. (2026). INGLIZ VA O 'ZBEK TILLARIDA MUOMALA MADANIYATI VA NUTQ AKTLARI. *Modern education and development*, 44(3), 291-296.